

Hanssens Blomsterbøker –Botanisk litteratur

RAPPORT

Adresse: Skotselvveien 80, N-3300 HOKKSUND
Telefon (+ 47) 99 25 61 20 Telefax (+47) 67 54 00 67
E-mail: wolds-h@online.no

Tittel Naturtypekartlegging på Hagaøya, Øvre Eiker kommune	Rapport nr. 002-2003	Dato 30.01.2003
Forfatter Even Woldstad Hanssen	Prosjektleder Even Woldstad Hanssen	Antall sider 6 s. + 7 vedlegg (9s.)
		Ansvarlig underskrift

Oppdragsgiver Øvre Eiker kommune - Miljøvernkontoret	Referanse Tore Lagesen
---	---------------------------

Sammendrag

Øvre Eikers del av Hagaøya i Drammenselva er ervervet av kommunen som friområde. I 2002 har det blitt gjennomført en naturtypekartlegging på den rundt 160 daa store øya. Naturtypene fukteng, mudderbanker, flomdam, rikere sumpskog og gammelskog er registrert, fordelt på 10 delområder. De er konsentrert til vestlige og sørlige deler av øya. Alle områdene har lokal verdi, med unntak av en mudderbanke i nordvest som har regional verdi. Her er den rødlistede (sårbar) pusleplanta vasskryp *Lythrum portula* registrert. Øya vurderes til å ha et ganske rikt planteliv, men et heller ordinært dyreliv.

Øya har en stor verdi ved at den har svært få tekniske inngrep

Rapporten gir korte beskrivelser av de enkelte naturtypene, som også er kartfestet. Anbefalinger til behandling og skjøtsel gis. En eventuell bygging av bru til Hagaøya vil være avgjørende for forvaltningen av naturen på øya i framtiden.

Emneord (4)

1 Naturtypekartlegging 2 Hagaøya 3 Vegetasjon 4 Naturforvaltning

INNHALDSFORTEGNELSE

1. Innledning	2
2. Geologi og geomorfologi	2
3. Annet naturgrunnlag	3
4. Metode	3
5. Resultater	3
5.1 Flora og vegetasjon	3
5.2 Storsopp	4
5.3 Dyreliv	4
5.4 Naturtyper	4
6 Oppsummering og konklusjon. Vurdering av forvaltning	5
7 Litteratur	6

Vedlegg:

1. Kart over registrerte naturtyper.
2. Kart med forekomst av rødlistet art.
3. Artsliste karplanter 2002.
4. Artsliste storsopp 2002.
5. Artsliste lav 2002.
6. Artsliste moser 2002.
7. Registreringstabell naturtyper.

1. Innledning

Hagaøya ligger i Drammenselva rett nord for Loesmoen. Den er skilt med et smalt sund fra Tjuvøya hvor det er forbindelse til fastlandet med ei gangbru. Den østligste delen av øya ligger i Nedre Eiker kommune (gnr. 30/112) og er ikke med i kartleggingen.

Hagaøya dekkes av kartblad 1714 I Hokksund i M711-serien og er beliggende innen NM 529-536 255-261 i UTM-systemet (WGS 84). Øya er 700 m lang og 300 m på det breieste. Arealet er på rundt 160 dekar (ikke oppmålt). Høyeste punkt ligger bare 6 m over havet.

Hagaøya er ervervet av Øvre Eiker kommune med formål som friområde. Det er knyttet en del kulturminner til øya, f.eks. i forbindelse med jordbruk (beiting) og tømmerfløting, men det blir ikke behandlet her.

2. Geologi og geomorfologi

Hagaøya og Tjuvøya er dannet av elveavsetninger i Drammenselva og består således bare av løsmasser (se Alstadsæter & Vallevik 1983). Det finnes stein i det nordvestre hjørnet, men dette er ei kunstig fylling i forbindelse med det gamle tømmerhengslet. Avsetningene er stort sett sandige, men det er noe innslag av silt. Organiske avsetninger finnes i tynne lag i gamle elveleier på øya.

Øyene har en interessant dynamikk som er knyttet opp mot landhevingen i Skandinavia kombinert med vannets erosive krefter. Som en følge av landhevingen i Eiker-området stiger øyene sakte opp, samtidig som den samme hevingen øker vannets hastighet mot havet. Hagaøya har en bratt 4-5 m høy kant mot hovedelva i nord. Denne virker i dag ganske stabil og etablert med vegetasjon. På vest- og særlig på sørsiden er det en lav strandsone med mye

sump. Det er tydelige spor etter flere elveløp inne på øya i den sørlige delen. Disse er nå rikere skog, sumper eller fuktenger.

3. Annet naturgrunnlag

Området ligger i Boreonemoral-indifferent region (Bn-OC) som utgjør mindre enn 1% av Norges areal (Moen & al. 1998). Edellauvskoger kan opptre på gunstige voksesteder i denne regionen.

4. Metode

Området ble befart i felt sommeren og høsten 2002. Hele øya har blitt undersøkt til fots ved hvert besøk. Interessante forekomster ble plottet inn på økonomisk kartverk i felt. Nøyaktig kartfesting ble gjort med GPS Magellan 310. Interessante planter og sopp er innsamlet for belegg ved Botanisk Museum i Oslo.

Karplanter er bestemt etter Lid & Lid (1994), moser etter Hallingbäck (1985), lav etter Krog & al (1994) og sopp etter Ryman & Holmåsén (1992), og Nylen (2001). For vurdering av vegetasjonstyper finnes grunnlaget bl.a. hos Fremstad (1997). Naturtypene er kartlagt etter beskrevet metodikk hos Direktoratet for Naturforvaltning (1999).

Dyrelivet er bare overfladisk observert og registrert.

5. Resultater

5.1 Flora og vegetasjon

Tatt i betraktning sitt beskjedne areal har Hagaøya en rik flora. Artslistene (vedlegg 3-6) viser 171 arter karplanter. Dette kommer av en ganske god diversitet av vegetasjonstyper med vann-, sump- og fuktengvegetasjon, kombinert med skogsvegetasjon og sandmarksarter. Videre er det funnet 24 sopparter (se under), 9 makrolavarter og 13 mosearter (lav og moser bare tilfeldig registrert).

Inne på øya dominerer furuskog som hovedsakelig kan klassifiseres som bærlyngskog, tyttebær-utforming. Denne virker flekkvis moden, men er preget av tidligere hogster, muligens skogplantning, samt at vegetasjonen på Hagaøya generelt er ung, og som helhet påvirket av beitedyr. I enkelte hellinger og ”høl” er det lågurt granskog, men grana har ikke noen stor rolle.

I kantene mot nord er det enkelte steder gråor-heggeskog, men dårlig utviklet.

Bedre utviklet er kantkratt med gråor, sammen med *Salix*-arter på sørsiden. Gråselje *Salix cinerea* og svartvier *Salix myrsinifolia* ssp. *myrsinifolia* er de dominerende *Salix*-artene. Dette kan klassifiseres som låglands-viersump, gråselje-urt-utforming.

Fuktenger er et ganske markert innslag på sørsiden, og delvis i gamle elveleier. Fredløs *Lysimachia vulgaris* setter sitt preg på dette som må karakteriseres som middels rik fukteng. Fuktengene går gjerne over i en strandsump mot vannet. Dette er rik storstarrsump dominert av kvass-starr *Carex acuta*. Kilen i de sørvestre hjørnet har dominans av sennegrasutformingen av storstarr-sump. Stedvis har strandsumpen stort innslag av vassrørkvein *Calamagrostis canescens* og noe strandrør *Phalaris arundinacea*.

Undervannsvegetasjonen er av flere ulike typer, men er varierende utviklet. I sundet mellom Tjuvøya og Hagaøya er langskudd-vegetasjon av tusenblad-tjønnaks-utforming godt

representert. Det er også storvannsoleie *Ranunculus peltatus* og flôtgras *Sparganium angustifolium*, samt rikelig med kransalgen *Nitella opaca*.

I den store laguna på vestsiden er det innslag av vasspest *Elodea canadensis*. På vestsiden er det isoetide-vegetasjon med mjukt brasmegras *Isoetes echinospora*. Noen steder rundt øya er det isoetidevegetasjon med nålesivaks *Eleocharis acicularis* og sylblad *Subularia aquatica*, men bare der hvor det er siltig bunn. Ellers er evjesoleie *Ranunculus reptans* ganske frekvent. Røddistearten vasskryp *Lythrum portula* (sårbar, kategori V) er registrert på mudderbunn på bredden mot Storelva helt i nordvest (UTM (WGS) NM 5297 2610). Forekomsten er inntegnet på kart (vedlegg 2).

5.2 Storsopp

Sopp skal ikke lenger regnes som planter (står faktisk mye nærmere dyr), og har blitt skilt ut til et eget rike kalt **funga**. Det er registrert 24 arter storsopp (vedlegg 4). Storsoppene på Hagaøya ble registrert undersøkt under feltarbeidet i 2002. Det har vært en ganske dårlig soppseong, slik at jordboende arter er ganske underrepresentert i forhold til vedboende arter. Det ser stort sett ut til at det er en ordinær funga på Hagaøya. Det er rikere partier i de grandominerte skogsområdene, mens det i furuskogen er ganske lite sopp. Blodkjuke *Gloeoporus taxicola* ble registrert på en furustubbe helt nordvest, og denne arten er en viktig signalart for miljøer med mindre inngrep.

5.3 Dyreliv

Dyrelivet på Hagaøya virker ikke spesielt rikt. Av fuglelivet er strandsnipe *Actitis hypoleucos* knyttet til elvebredden, og stokkand *Anas platyrhynchos* ble også observert på langs stranda på sørsiden. I skogområdene finnes ringdue *Columba palumbus*, gråtrost *Turdus pilaris* og meisearter *Parus* spp.

Hare *Lepus timidus* ble observert på den sørvestlige delen av øya. Et eldre revehi med mange innganger finnes rett øst for kommunegrensen (UTM: NM 5347 2558).

Insektliv knyttet til vann og sumpområder kan være ganske rikt, men dette er ikke spesielt undersøkt. For besøkende på sommeren er det merkbart med stikkmygg. De vestlige og sørlige kystene er gode leveområder for øyenestikkere. To hanner av vannnymfer så ut til å kunne være *Calopteryx splendens* med tydelige bånd på vingene. Det var ingen mulighet for å fange dem, for å få en bekreftet bestemmelse. *C. splendens* ligner mye på den vanligere arten blåvingevannymfe *Calopteryx virgo*. *Calopteryx splendens* er en direkte truet art på rødlista som lever ved roligere vann enn blåvingevannymfe.

5.4 Naturtyper

Registrerte naturtyper etter DN-håndbok 13 (DN 1999) er vist i tabell 1.

Tabell 1. Registrerte naturtyper (etter DN 1999) på Hagaøya, Øvre Eiker kommune 2002.

Kode	Navn
D09	Fuktenger
E02	Mudderbanker
E03	Flomdammer
F06	Rikere sumpskog
F08	Gammelskog

Naturtypene er også vist på kart (vedlegg 1). Områdene er kun av lokal verdi, med unntak av mudderbanken i nordvest som har regional verdi med forekomst av en nasjonal rødlisteart. I alt 10 delområder er registrert. Registreringstabell finnes som vedlegg 7.

Kommentarer til naturtypene og enkeltområdene:

Fukteng, naturtype D09 finnes godt utviklet i et område. Det er tildels vanskelig å sette grense mellom fuktenger og strandsumper på Hagaøya. Dette kan skyldes at det i lang tid er drevet beite på øya, og at dyrene naturligvis har beitet helt ned til strandkanten. Den fuktenga som er registrert har en mye høyere artsdiversitet enn strandsumpene, og et generelt større innslag av tofrøbladete planter. ***Det er viktig at det ikke foretas tekniske inngrep her.***

Mudderbanker, naturtype E02 finnes godt utviklet ved den sørvestre kysten av øya. Grunne områder er dominert av isoetidene nålesivaks og sylblad. Disse er såvidt store at de kan tas med. Ellers finnes mindre mudderbanker flere steder rundt øya. En liten bank ved steinfyllinga i nordvest er tatt med på grunn av forekomst av den rødlistete pusleplanta vasskryp. ***Det må ikke foretas graving eller utfylling i mudderbankene.***

Laguna som ligger innenfor sundet i vest er klassifisert som flomdam, naturtype E03. Den er forundet med sundet gjennom en smal kanal som sørger for vannutskiftning ved høyere vannstand. Dammen har en undervannsvegetasjon dominert av pusleplanta nålesivaks. Det er også litt vasspest her. Noe flytbladsplanter finnes i laguna. Det er en ganske fin sonering av vegetasjon rundt, med sump dominert av kvasstarr, flommarkseng og fukteng. ***Det er viktig at det ikke foretas noen form for tekniske inngrep i laguna, og at vegetasjonen rundt, også krat-tre-vegetasjonen, får stå urørt.***

Naturtypen rikere sumpskog F06 er kartlagt i flere bestand på vestsiden og i et ganske stort område i et gammelt elveleie sør på øya. Dette er en skogtype, eller ofte bare et kratt, som er avhengig av høy grunnvannstand. Fuktighetskrevede arter som gråselje *Salix cinerea* og svartor *Alnus glutinosa* finnes ganske hyppig, men også ask *Fraxinus excelsior*, gråor *Alnus incana*, svartvier *Salix myrsinifolia* og trollhegg *Frangula alnus* er frekvente. Sumpskogene er ofte viktige randsoner mot elva, i andre tilfeller er de et viktig variasjonselement inne på øya. ***Det er viktig at sumpskogene får utvikle seg fritt, og at de har en god og fornuftig arrondering. Randområder av annen skog som grenser inn til sumpskogene bør også stå urørt. Ingen tekniske inngrep bør skje i sumpskogene.***

Et frodigere område på den sørvestre delen av Hagaøya er klassifisert som gammelskog, naturtype F08. Den fremstår i dag som en ganske moden, men ensaldra skog. Den er i aldersfase, og enkelte oppløsningstendenser i form av død ved kan ses. Det er god bonitet og vekst i skogen, så trærne behøver ikke være svært gamle. Det er ganske bra med sopp her, selv om 2002 var et dårlig soppår. ***Skogen har et godt utviklingspotensiale som gammelskog, og bør få stå mest mulig urørt. Eventuell ferdsel kan med fordel kanaliseres utenom denne biotopen.***

6 Oppsummering og konklusjon. Vurdering av forvaltning.

Alt i alt har Hagaøya en god variasjon i naturtyper og artsdiversitet. Det er også en del forskjeller til naboøya Tjuvøya. Naturligvis er det mest skog og ferskvannsmiljøer, men disse er jevnt over rike og høyproduktive. Det er ikke noen høy tetthet av sjeldne arter eller rødlistearter. Øya har derfor begrenset verdi på artsnivå.

De viktigste områdene på øya ligger i vest og sør (se kart vedlegg 1) og det er her en først og fremst bør ta detaljerte hensyn til naturverdiene. Øyas store verdi ligger i at den er en viktig del av elvenaturen knyttet til Drammenselva, og i at den har relativt få tekniske inngrep. Drammenselva fra Hellefoss til Holmen i Drammen (utløpet) er som helhet preget av svært mange moderne inngrep, som veier, bruer, havner, bygninger og utfyllinger.

Hagaøya har opplagt et potensiale som friområde for Loesmoen og som friluftsområde generelt (tur, bading og fiske). Det vil være et springende punkt for forvaltningen av naturverdiene på øya hvorvidt det lages en fast bruforbindelse med Tjuvøya eller ikke. Ei bru vil gi langt større ferdsel og kunne framtvinge behov for kanalisering. Det vil dessuten endre forutsetningene for det urørte preg som Hagaøya har idag.

7 Litteratur

Alstadsæter, I. & Vallevik, P.N. 1983. *HOKKSUND, kvartærgeologisk kart CFG 041042*. M. 1:20.000. Norges Geologiske Undersøkelse.

Direktoratet for Naturforvaltning 1999. *Kartlegging av Naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold*. DN-håndbok 13. 238s. + 6 vedl.

Fremstad, E. 1997. *Vegetasjonstyper i Norge*. NINA Temahefte 12: 1-279

Hallingbäck, T. & Holmåsen, I. 1985. *Mossor*. 2. rev. oppl. Stenströms Interpublishing, Stockholm. 288s.

Krog, H; Østhagen, H. & Tønsberg, T. 1994. *Lavflora. Norske busk og bladlav*. 2 utg. Universitetsforlaget, Oslo. 368s.

Lid, J. & Lid, D. T. 1994. *Norsk Flora*. Utg. v. Reidar Elven. Samlaget, Oslo 1014s.

Moen, A. & al. 1998. *Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon*. Statens Kartverk, Hønefoss. 199s.

Nylen, B. 2001. *Sopp i Norden og Europa*. Norsk utg. v. Per Marstad. Landbruksforlaget, Oslo. 702s.

Ryman, S. & Holmåsen, I. 1992. *Svampar*. 3. rev. oppl. Stenströms Interpublishing, Stockholm. 288s.